

ANYÁKNAPI GONDOLATOK

Őrzöm a tovaszálló emlékeket Édesanyámról, annál nagyobb álhatatossággal, minél gyorsabban múlnak az évek. Apró mozzanatok, régenvolt hétköznapi események lengenek át merengő gondolataimon nap mint nap. Az egyik ilyen vissza-visszatérő emlékfoszlány egy júniusvégi langyos alkonyról szállítja Anyu fiatal arcát, szemeinek egyszerre nevető-síró nézését, korán őszülő hajának selymes fényét és réges-régen elveszettnek hitt szavait...

...Szülővárosomban vagyunk, a Szrémi utcában. Még Ausztrália-előtti életünket éljük Anyuval, de már zajlik a készülődés a nagy útra, vagyis: a kocka el van vetve. Kézzelfogható bizonyítékként házunk utcai ablakában ott áll a kartonpapírra írt rövid szöveg: EZ A HÁZ ELADÓ. Mihelyst az adásvétel megtörténik, indulunk Anyuval Ausztráliába, a bátyám után, aki már kiért, ott él néhány hónapja.

A lilás estében ráérősen állunk a kapunk előtt néhány szomszédasszonnyal és beszélgetünk. A mi távoli leendő újházánk gyakori téma. Annus néni éppen az ablakban fehérülő cédula felé int a fejével, sopánkodva mondja is, kérdezi is: - Jaj, Margitkám, hogyan is tudtad rábírn magad, hogy elkótyavetyéld ezt a szép kis házatad s elmenj olyan messzire, olyan idegenbe... Van hozzá merszed? Vagy mi vitt rá mégis ilyen nagy-nagy lépésre?

Anyu, látom, tétovázik mielőtt válaszolna, de mozdulatai határozottak, amint forgatja a kezében lévő sydneyi képeslapot, amely aznap érkezett a bátyámtól s kihozta megmutatni az asszonyoknak. Lassan felemeli tisztán fénylő tekintetét s (mintha csak most hallanám!) ezeket mondja: - Tudja, Annuskám, a tavaszon olvastam egy regényt, nagyon megható történet, egy éppen olyan fiatal gyerek élete, mint az én fiam, csak ő Amerikába vándorolt ki az első világháború után. A családja nélkül ment ő is, akár a fiam, hát hamar elfogta a honvágy. Az anyját nagyon szerette, s egyre ígérgette a neki írt levelekben, hogy majd hazalátogat, de csak hosszú évek múlva térhetett vissza, amerikai feleséggel, gyerekekkel, amikor az anyja már előregedett, alig látott, szegény, s az unokájával, menyével, ugye egy szót sem tudott váltani, azok nem beszéltek magyarul, a fia is persze, hogy megváltozott, elszokott az egyszerűbb, vidéki élettől, nagyon. Neki már a kis magyar falu lett idegen. Úgyhogy fájdalmas csalódással lerövidítették a látogatást és néhány nap múlva visszautaztak Amerikába, anya és fia soha többé nem látták egymást. Szomorú történet. Nagyon az én szívemhez szólt, Annuskám, s hát tudja hogy van, nem szeretném, ha az én fiam is haza vágyakozna, talán éppen miattam. Hátha könnyebben boldogul majd, ha ott leszek a közelében, együtt lesz a családjával. Házunk meg majd csak lesz ott is, ki tudja, tán még szebb is, mint ez a kis vityilló... Így van, így igaz, hogy ez a szép könyv, mégha kitalált történet is, adta meg nekem a végső merszet, az erőt az elhatározáshoz. Ha el nem olvasom, lehet, sose szánom rá magam, hogy eladjam a házunkat, s készüljek a lányommal a nagy útra, tudom... No, de hallja, ne itassa má' megint az egereket, mer' akkó én is rílok...

S én ámulva láttam, hogy Annus nénit követve, nemcsak Anyu

katat zavartan zsebkendő után a kötényzsebben, hanem Julis néni is a szeméhez emeli a kezét, meg a mindig nagyhangú Klamérné, de még a fiatal Margit és Deák Magdi is, azt sem tudják, hová nézzenek, egyre titkolnák könnyel telt szemeiket. Jóideig nem szólt senki. Anyu törte meg a közénk hullott csendet: - Ne sirassanak el időnek előtte, hiszen úgysem indulunk ebben a minútában. Ki tudja, mikor sikerül eladni a házat... ki tudja, hogy lesz...?

Éreztem, hogy kicsit bizonytalanná válik a hangja és csak sejteni véltem az elhallgatása mögött az árnyalatnyi félelmet, amely észrevétlenül lopta be magát az ő lelkébe is egy kicsit, az elmúlt hónapok lázas készülődése alatt. A mező felé nézett, túl, az innen jól látható búzaföldeken és álmodozó lett az arca, szomorúan álmodozó. Olyan élesen láttam én ezt akkor, csak nem igen értettem. Azon tűnődtem inkább egyre, hogy lám, a kis titkolódzó, eddig nekem meg sem említette, hogy milyen sorsdöntő gondolatokat ébresztett benne a Zilahy regény, mert arról beszélt. Noha színigaz, én sem érdeklődtem éppenséggel affelől, hogy végül is miképpen szánta rá magát Anyu a kivándorlásra. Eszembe se jutott firtatni, hiszen akkor, a túlokos, öntelt, gyermeki bölcsességgel, annyira természetes volt a számomra, hogy Anyu kizárólagosan a két gyermeke érdekeinek szolgálatában tölti el életének minden egyes pillanatát, hogy ehhez nem kellett külön kommentár. Mert hogy ő anya, erre ítéltetett. Tehát, akkor csak ámultam, kissé elgondolkodva, nem is szóltam semmit, de azóta persze, időközben, mélyen tudatosult bennem, hogy Anyu milyen mérhetetlen áldozatokat hozott értünk, mennyire megtagadta önmagát újra meg újra, egész küzdelmes életén át, és mindig csak: érettünk...

Zilahy, Pekry János hánya-vetett sorsáról szóló sztóriáját, azóta, Isten tudja, hányszor olvastam már el jómagam is, de sose könnyek nélkül, mert ennek a könyvnek tán minden egyes megsárgult lapja, minden betűje, még az érintése is, kizárólag Anyu emlékét idézi, arról a nyári alkonyról, visszahozza arcának akkori szép vonásait, meleg hangját, mindig biztonságos,

Sárközi Erzsébet egyik kanadai vendéglátójával, Csonka Györgygel